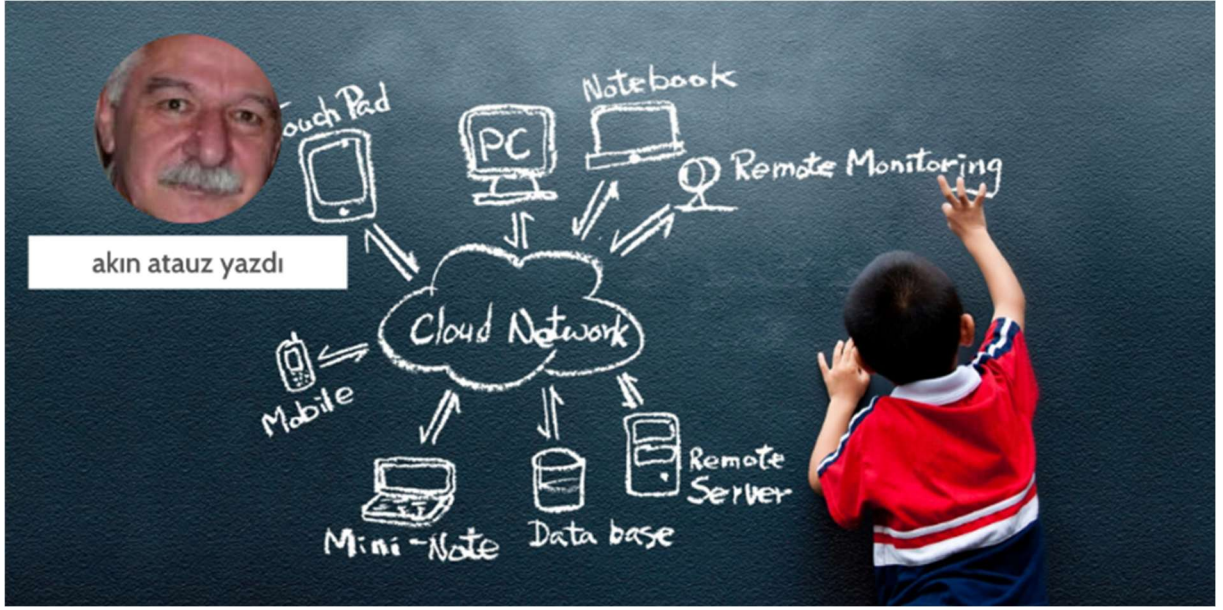

Teknoloji, teknolojik gelişmeler ve teknoloji kullanımı üzerine denemeler (3)

Gereksiz şeyleri yediği için yüzlerce kilo almış bir insanı obezitenin sağlıksızlaştırması gibi, gereksiz teknoloji de bizi, toplumu boğuyor. Giderek doğayı ve dünyayı da boğacak.

Akın Atauz

28/12/2019

Teknoloji ve kullandığımız/ kullanmayı tercih edebileceğimiz teknolojik düzeylerle ilgili tartışmayı biraz daha sürdürmek yararlı olabilir. Gerçekte teknolojik gelişmeler karşısında, sıradan insanlar olarak ne çok fazla söz söyleyebilme ne de özgür seçimler yapabilme şansına çok fazla sahibiz. Üstelik teknolojinin etkilediği ölçekler büyüdükçe karar alabilecek mekanizmaların nasıl tanımlanabileceği bakımından giderek daha da umutsuz olmamak çok güç.

Nükleer silahların ve silah yapımına yönelik teknoloji geliştirilmesinin sınırlandırılması ve iklim değişikliği gibi konularda, dünyanın, küresel ölçekteki kurumların, devletlerin ve ulusların ya da özel kişilerin/ tekellerin elindeki dev şirketlerin, bu tür teknolojik kararlar bakımından şimdiye kadar gösterdikleri performans doğrusu, pek de iyimser olma şansı bırakmıyor.

Teknoloji obezitesi

Daha alt ölçeklere geçtiğimizde ve kırdı ya da kentlerde yaşayan küçük topluluklar, hatta bireyler olarak, yapabileceğimiz hiçbir şey yok mu, sorusu üzerinde düşündüğümüzde, yine de, arayışımızı sürdürebiliriz gibi...

Gerekli olmayan ya da gerekli olsa bile, bir alt teknolojik düzeyle de yaşayabileceğimiz halde, bazı küçük ilerlemelerin konforu ya da daha kötüsü gösterişi için, bir üst düzeydeki teknolojiyi satın almak, neredeyse hiç düşünmeden geliştirmiş olduğumuz bir davranış türü.

Yeme-içme alışkanlıkları ya da olanakları bakımından, dünya nüfusunun bir bölümünün obezite, başka bir bölümünün de açlık sorunlarıyla baş etmek durumunda kalmasıyla ortaya çıkan saçma durum gibi teknoloji kullanımında da, dünya nüfusunun bir bölümü tam bir teknoloji obezitesi içinde. Bu bir ihtiyaç değil. Gerçekten bir teknolojik obezite... Birçok insan da temiz su, kanalizasyon, bazı durumlarda sağlıklı ısınma vb. gibi teknolojik olanakların çok uzağında yaşamak zorunda kalıyor.

Eğer pazarlanabilir ve kişisel doyumlara, hatta hırslara-gösterişlere, gösterişle iktidar elde etmeye yönelik değilse, teknolojinin hızla geliştirilmesi de gerekmiyor zaten. Daha çok, daha ucuz ve daha sağlıklı kamusal yaşam ya da yararlar için teknoloji üretimi pek o kadar hızlı değil. Ama eğer kişisel tüketim ve bunun için rekabetçi bir pazar olsaydı, teknoloji hızla gelişmeye ya da geliştirmiş görünümü verecek tanıtımlara/ reklamlara çoktan yönelmiş olacaktı.

Sonuç olarak obezleşmiş bir beslenme alışkanlığı için yiyecek üretmek de obezleşmiş bir teknolojik ihtiyaç üretmek de, dünyanın kaynaklarının bu doğrultuda kullanılması ve tüketilmesi anlamına geliyor.

Bireysel kararların kümülatif birikimi

Galiba, kendimize şu soruyu sormak gerekiyor: Hala bir alt teknoloji düzeyi ile yaşamımı sürdürebilir miyim? Bunun için bazı küçük fedakarlıkların yapılması gerekiyorsa, bunu yapabilecek miyim? Bu noktada, şunun da söylenmesi gerekiyor: Seçtiğimiz her yeni teknolojik düzeyle ilgili karar, kişisel bir karar olmakla birlikte, bu teknolojiyi kullananların sayısı belirli bir düzeye ulaştığında, artık toplumsal olarak o teknolojik düzeye herkesin ulaşmasını kaçınılmaz hale getirmiş; o teknolojik düzeyi tercih etmemiş olanları da o düzeye geçmeye mecbur etmiş oluyoruz.

Bunu yaptığımızda, yani bireysel kararların kümülatif birikimiyle o teknolojik düzeyi kamusal norm haline getirdiğimizde, yaptığımız şey gerçekte o teknolojik düzey için yatırım yapmış olan sermayenin pazarını genişletmesi için gönüllü bir piyon (ya da pazarlama gönüllüsü) haline gelmek oluyor. Teknoloji yatırımcısı, sadece başlangıçta yeni teknolojinin reklamını yapıyor ve sonra gerisini bize bırakıyor. O pazar da doygunluğa ulaştınca, yine “bir tık” ilerisinin reklamı ile başlıyor işe...

Toplum ya da toplumun bireyleri, bunu bilinçli bir seçmeyle yapmıyor elbette. Ancak işleyen mekanizmanın açıklaması ve sonuçları bunlar oluyor. Yaptığımız her ileri teknoloji seçimi, bu nedenle, hem bizimle birlikte yaşayan başka bir bireye de bu seçimi yapma zorlaması olarak yöneliyor hem de dünyanın kaynaklarının o doğrultuda hızla tüketilmesine yol açıyor.

Bu tüketim de iki yönlü oluyor: Bir yandan daha kullanılabilir ömrü bulunan ama eskimiş olan teknolojileri hızla “çöpe” atıyoruz, bir yandan da bir üst düzey teknolojinin üretilmesi için yeni kaynakların kullanılması üzerine talep yaratmış oluyoruz... Böylece gereksiz teknolojik obezitenin sonucu, giderek büyüyen teknolojik çöplükler oluyor... Teknoloji konusunda “temkinli davranmayı” herkese önermek güç olabilir. Toplumun hemen bir teknoloji perhizine girmesi ya da daha ileri teknoloji kullanımı hayranlığından vazgeçmesi de kolay olmayabilir. Ancak çevreciler/ ekolojistler, evrenin kaynaklarının tükenmesi konusunda duyarlı olanlar veya “tüketim toplumunun” ve “gösteri toplumunun” kurmuş olduğu norm ve standartlardan pek de hoşnut olmayanlar, belki daha duyarlı davranabilirler.

Su, toprak ve hava ne istiyor?

Vejetaryenlerin hatta veganların, sadece kişisel bir etik kaygıyla ve gönüllü olarak neleri yiyebilecekleri ve neleri yemek istemedikleri ya da etik bulmadıkları konusunda düşünmeye başlamaları ve toplumun içinde “tuhaf, ya da aykırı şeyler” yapan insanlar kategorisinde bulunmaktan giderek çıkarak, kabul edilir düzeye ulaşmaları gibi benzer bir duyarlılığı, önce bireysel olarak, ama toplumsallaşmasının kazanımlarını da bilerek, teknolojik düzey seçimi konusunda da yapabiliriz.

Ayrıca şu soruyu da sormalıyız: Toprak, o kadar kimyasal teknolojiyi ve altyapı ile kaplanmayı istiyor mu ve hazır mı bu teknolojiyi hazmetmeye? Su, bu kadar su alt yapısına hazır mı ve istiyor mu bu kadar regüle edilmeyi ve kimyasal atığın karışmasını? Hava bu kadar kirletilmeye, partiküllere, elektromanyetik dalgaya ve titreşime hazır mı ve istiyor mu bu kadar teknolojiyi? Ağaçlar ve tavuklar, çipuralar ve levrekler, domatesler ve buğday ve bütün sanayileşmiş bitkiler ve hayvanlar, istiyorlar mı bu kadar teknolojiyi? Sormuyoruz onlara, teknoloji ile ilişkilerindeki doyum noktasının nerelerde olduğunu...Sadece, empoze edebileceğimiz/ zorbalıkla bastırabileceğimiz kadar preslemeye devam ediyoruz.

Gereksiz şeyleri yediği için yüzlerce kilo almış bir insanı obezitenin sağlıksızlaştırması gibi, gereksiz teknoloji de bizi boğuyor. Toplumu boğuyor ve giderek doğayı ve dünyayı boğacak...

Akın Atauz